11.5.2026

MML 135830/00 04 00/2026

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 4.5.2026, VNS 3/2026 vp

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA VNS 3/2026 VP JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2027-2030

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntöön valtioneuvoston selonteosta VNS 3/2026 vp julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027-2030. Maanmittauslaitos lausuu asiassa seuraavaa.

Maanmittauslaitoksen perustehtävä

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat laitoksen palvelutuotantoa. Strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisiin palveluihin, IT-kehittämiseen ja ICT-korjausvelan pienentämiseen. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on keskeistä sekä kehittämishankkeissa että palvelutuotannossa. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan sekä tieto- ja kyberturvan merkitys korostuu, joka edellyttää rahoituksen turvaamista niiden toteutukseen.

Maanmittauslaitos luo kiinteistöjärjestelmän ja osakehuoneistoja koskevan huoneistotietojärjestelmän ylläpidolla ja palveluilla edellytyksiä mm. toimivalle markkinataloudelle, luotokselle, kiinteistö- ja asuntomarkkinoille ja luonnonvarojen kestävälle hyödyntämiselle.

Kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta huolehtiminen on yksi laitoksen perustehtävistä. Tilusjärjestelyillä voidaan parantaa kiinteistörakennetta ja vaikuttaa heikon tilusrakenteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin, ja siten parantaa maatalouden kannattavuutta. Tilusjärjestelyillä parannetaan myös liikenneturvallisuutta liittymiä ja tasoylikäytäviä poistamalla sekä vähennetään maatalouden päästöjä vesitöihin mm. rakentamalla kosteikkoja.

Maanmittauslaitos ylläpitää maastotietoja ja tuottaa karttoja, ilmakuvia sekä laserkeilausaineistoja koko Suomesta. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Tietovarannoilla on myös tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana.

Maastotietojen tuottamisen ohella laitoksella on tehtävänä vastata paikannuksen perustasta Suomessa. Metsähovi ja Maanmittauslaitoksen FinnRef-verkko muodostavat kansalliset infrastruktuurit, joiden avulla ylläpidetään koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien perustana olevia geodeettisia seurantajärjestelmiä ja tuetaan paikantamisen luotettavuutta Suomessa. Metsähovin geodeettisen tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin kehittämistä jatketaan myös perustettavan uuden Avaruustilannekeskuksen vaatimusten pohjalta.

Paikkatietoalaa tukevan tutkimuksen merkitys korostuu digitalisoituvassa yhteiskunnassa tuottaen laajasti hyötyä esimerkiksi turvallisuussektorilla, liikenteessä, metsätaloudessa ja maataloudessa.

Maanmittauslaitoksen rahoitus ja maksullinen palvelutoiminta

Maanmittauslaitos on nettobudjetoitu virasto. Vuonna 2026 toiminnasta noin 72 % rahoitetaan maksullisen toiminnan ja yhteistoiminnan tuloilla sekä noin 28 % valtion talousarviosta. Maksullinen toiminta perustuu maksuperustelain mukaisesti omakustannusperiaatteeseen, jossa toiminnasta aiheutuvat kokonaiskustannukset katetaan asiakkailta perittävillä maksuilla. Valtion talousarviosta tulevaa rahoitusta puolestaan käytetään Maanmittauslaitoksen lakisääteisiin viranomaistehtäviin sekä yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan omarahoitusosuuteen.

Maanmittauslaitos tunnistaa talouden näkymät tuleville vuosille julkisen talouden suunnitelmassa kuvatulla tavalla. Maanmittauslaitoksen tuottamat maksulliset palvelut ovat alttiita yleisille suhdannevaihteluille. Kysynnässä on edelleen vaihtelua palvelualueittain sekä maantieteellisesti. Tarkalla taloudenhallinnalla, toimintatapojaan uudistamalla ja tuottavuuskehitystä vahvistamalla Maanmittauslaitos on pystynyt sopeutumaan tilanteeseen niin, että kustannusvastaavuus pääsääntöisesti toteutuu. Epävakaa toimintaympäristö aiheuttaa kuitenkin nopeita ja odottamattomia vaikutuksia toiminnan järjestämiseen.

Tuottavuuskehityksen ylläpito vaatii jatkossakin merkittäviä investointivaroja, koska tuottavuushyötyjen saavuttaminen ja ylläpito edellyttää tietojärjestelmien jatkuvaa kehittämistä ja uuden teknologian käyttöönottoa. Maksullisen toiminnan investointitarpeen ratkaiseminen kohdentuu pitkälle siirtyvän erän käyttöön valtion talousarviorahoituksen niukentuessa. Siirtyvien erien tasoa uhkaavat toimintamenoihin kohdentuvat valtiotalouden säästöpaineet. Siirtyvä erä on sidottu kokonaisuudessaan viraston tuottavuusohjelman toimeenpanoon, turvallisuutta ja tuottavuutta sekä kustannustehokkuutta edistäviin välttämättömiin tietojärjestelmäinvestointeihin, tulorahoitusriskiin varautumiseen sekä toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua tukevaan joustovaraan.

Valtiohallinnon toimintamenosäästöt ja tuottavuusohjelma

Maanmittauslaitoksen taloustilanteen hallintaa vaikeuttavat useat hallituksen toimeenpanemat leikkaukset budjettirahoitteiseen toimintaan. Hallitusohjelman mukaisia tuottavuusohjelman säästöjä (HO2023), kevään 2024, 2025 ja 2026 kehysriihessä päätettyjä lisätoimia sekä tuottavuustoimia on kohdistettu Maanmittauslaitoksen toimintamenoihin yhteensä 6,8 milj. euroa. Ne saavuttavat maksimitason vuodesta 2030 eteenpäin. Edellä mainittujen leikkauksien lisäksi hallituksen kehysriihessä 2026 päätettiin MMMn hallinnonalalle kohdistetuista lisäleikkauksista (3,5 milj. euroa), mikä mahdollisesti edellyttää vielä lisäsäästöjä hallinnonalan virastojen toimintamenoihin. Kohdennukset tarkentuvat vuoden 2027 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä toukokuun aikana. Tämän hallituskauden aikana kohdennetut säästöt pienentävät toteutuessaan yli 15 % MMLn määrärahaa suhteessa vuoden 2023 toimintamenojen määrärahatasoon.

Hallitusohjelman mukaisesti kehyskaudella jatketaan hallinnonalojen tuottavuusohjelmien toimeenpanoa. Niiden keskeisiä elementtejä ovat rakenteelliset toimet, tulojen lisääminen, digitalisaation hyödyntäminen, toimitilojen käytön tehostaminen sekä tehtävien uudelleenjärjestelyt. Toimintamenosäästöissä joudutaan turvautumaan myös henkilöstömäärän supistamiseen.

Maanmittauslaitoksen näkökulmasta toimintamenosäästöjen toteuttamiseksi käytössä oleviin työkaluihin liittyy merkittäviä huolia. Digitaalisen asioinnin ja automaatioratkaisuiden lisääminen sekä tekoälyn hyödyntäminen nähdään potentiaalisena keinona kasvattaa tuottavuutta. Tuottavuuden kasvattamisen potentiaali kohdentuu nykyisten Maanmittauslaitoksen substanssituotantojärjestelmien kehittämiseen eikä yleisesti esillä oleviin tuottavuusparannuksiin, kuten sähköisen viranomaisviestinnän kehittämiseen. Järjestelmien kehittämistä ja samalla tuottavuuden nopeampaa parantamista hidastaa investointiin tarvittavan rahoituksen niukkuus. Kova kilpailu talousarvion erillisrahoituksesta ja määrärahoituksen niukkuus kaventavat mahdollisuuksia tehdä uudistuksia. Näin ollen merkittävät tuottavuutta parantavat kehittämishankkeet jäävät kokonaan toteuttamatta tai vähintäänkin siirtyvät pitkälle tulevaisuuteen.

Virastoselvityksen lopputuloksena syntyvät mahdolliset säästöt toteutuvat vasta myöhemmin seuraavalla hallituskaudella. Talous- ja henkilöstöhallinnon tuottavuutta parantavissa toimissa ei Maanmittauslaitoksen näkökulmasta huomioida kokonaisvaikutuksia riittävästi. Mahdolliset tehtäväsiirrot eivät toteudu tämänhetkisen tiedon mukaan samanaikaisesti niihin käytettyjä henkilöresursseja siirtämällä, vaan siirtyvistä tehtävistä vapautuvat resurssit jäävät virastoon. Tämä heikentää laskettua tuottavuusparannusta merkittävästi, jota ei laskelmissa ole huomioitu.

Maanmittauslaitos on ollut aktiivisesti mukana toteuttamassa valtion toimitilastrategian mukaisia linjauksia sekä valtion toimitila- ja palveluverkkouudistusta. Maanmittauslaitoksen toimitilahallintoa on hoidettu kustannustehokkaasti jo pitkään ja siksi Senaatin toteuttamista uusista yhteishankkeista ei ole saatu riittävää taloudellista hyötyä, vaikka käytössä olevien toimitilojen kokoa on pienennetty selvästi. Senaatin tarjoamissa konsepteissa tarjottavien palveluiden hinnoittelu ja tilojen muutoskustannukset nostavat yksikkövuokraa niin paljon, että säästöpotentiaalia syntyy vain vähän. Toimitilasäästöjen saavuttamiseksi Maanmittauslaitos toteuttaa maa- ja metsätalousministeriön antaman palvelupisteasetuksen toimeenpanotyötä. Työn lopputuloksena Maanmittauslaitoksen palvelupisteiden määrä vähenee yhdeksällä. Muutos etenee vaiheittain valmistuen 2027. Asiakkaiden siirtyminen kasvavasti hyödyntämään sähköisiä palvelukanavia vähentää paikan päällä asioinnin tarvetta. Tämä tulisi huomioida Suomi-pisteisiin liittyvien virastokohtaisten velvoitteiden osalta, jotta sähköistymisen tuomat tuottavuushyödyt kyetään saavuttamaan.

Suorat määrärahaleikkaukset talousarvioon kohdistuvat budjettirahoitteiseen toimintaan ja sen palvelutasoon. Määrärahakehyksen pienentyessä palvelutasoa joudutaan heikentämään tai osin ajamaan kokonaan alas. Osin tämä työ voi edellyttää lainsäädännöllisiä muutoksia.

Kestävä kehitys

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy määrärahoja, joiden voidaan arvioida edistävän hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää. Määrärahat kohdentuvat etenkin työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloille.

Maanmittauslaitos katsoo, että julkisen talouden suunnitelman mukaista kestävää kehitystä sekä huoltovarmuutta kyettäisiin edistämään vieläkin paremmin, mikäli tilusjärjestelyjen tukemisvaroja pystytään nostamaan tarvetta vastaavalle tasolle. Suomen paikoitellen pirstoutunut kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa on johtanut maatilojen kannalta epäedulliseen tilanteeseen. Huonolla rakenteella on vaikutusta maatilojen kannattavuuteen. Tilusjärjestelytoimitus on käytännössä lähes ainoa keino, jolla voidaan kehittää pirstoutunutta kiinteistörakennetta. Peltotilusten kokoaminen yhteen alentaa viljelykustannuksia sekä parantaa tuotannon kannattavuutta.

Tilusjärjestely mahdollistaa myös tilusjärjestelyalueella luonnon monimuotoisuuden kehittämistä ja vähentää uusien peltojen raivaustarvetta. Tilusjärjestelyillä voidaan myös vähentää ilmastopäästöjä, vähentää maatalousliikennettä ja tehostaa pelloilla tapahtuvaa työtä. Tilusjärjestelyn yhteydessä tehtävät toimenpiteet tukevat hiilineutraalisuustavoitetta.

Kiinteistötoimitusten tukemismomentin määrärahataso on tällä hetkellä 2,0 milj. euroa. Rahoitus on välttämätöntä uuden tilussijoituksen käyttöönoton kannalta, mahdollistetaan sekä kestävän kehityksen edistäminen että maatalouden toimintaedellytysten parantaminen. Riittävän tuotantovolyymin mahdollistaminen edellyttää, että määrärahan taso on vuodesta 2027 lähtien 3-3,5 M€. Rahoitusta käytetään tilusjärjestelyiden kannalta välttämättömiin tie- ja vesienhallintatöihin. Huomioitavaa on myös, että momentin 30.70.40. vuosittain käytetystä määrärahasta palautuu valtiolle noin puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyiden valmistumisen jälkeen.

Allekirjoitettu sähköisesti
Pääjohtaja Pasi Patrikainen

Allekirjoitettu sähköisesti
Johtaja Arto Mikkola

TIEDOKSI Maa- ja metsätalousministeriö

MAANMITTAUSLAITOS
LANTMÄTERIVERKET
NATIONAL LAND SURVEY OF FINLAND

MML 135830/00 04 00/2026

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Mikkola Arto
8.5.2026 15:50:34

Patrikainen Pasi
11.5.2026 08:51:56